

Mehmet Güreli

Şehirli Karınca

Öykü

İÇİNDEKİLER

Bir Bisiklet Kazası	7
Piatti	13
Balthazar	19
Beckett'te Hiçbir Şey Son Bulmaz Dendiğinde.....	23
François Truffaut: Senin ve Benim Gibi İnsanlar İçin Mutluluk Filmlerde Yatar... ..	29
Rüzgâr İsteddiği Yere Esince.....	35
Başo'nun Evinde... ..	41
Soğuk Bir Gece	49
Gece Trenindeki Karınca	53
Vorscher Parkı'nda Bir Buluşma	57
Kırmızı Şapkalı Kadın.....	61
Kokular ve Bahçeler	65
Gölgelerin Gizli Misafirleri.....	71
Boş Sıralar ve Kibir... ..	77

Siyah Arabada Bulunmuş Bir Kalem	81
İyileşince Uçar Gider	87
Taşlanan Şövalyenin Kayıp Portresi	91
Defterler ve Şapka.....	95
Bir Sabah Sicilya'da... ..	99
Empedokles'in Dönüşü.....	103
Metroda Bir Zodarion... ..	107

Bir Bisiklet Kazası

Aşırılığın olmadığı yerde aşk, aşkın olmadığı
yerde de anlayış yoktur.

Oscar Wilde

Belki şöyle denilebilir: Birçok yapıt, ne tür olursa olsun, bazı yazarların kendi sokaklarıyla, mahalleleriyle, yakınlarıyla çözemedikleri, belki de anlatmak istemedikleri sırlarından arta kalandır. Sanki bir anlamda yazılmamış, bizi nereye bakmamız gerektiği konusunda tam aydınlatmayan ya da belirgin bir görüşe ulaşacak zamanın henüz gelmediğini hissettirmeye çalışan, sırlarla dolu bir boşluğun içine yolculuk... Belki de bir hazırlama süreci ya da bizi oyuna katma inceliği...

Sonrasında tabii, önceden kestirilemeyen büyük bir yalnızlık duygusu ve hele biraz derine inmeye kalktığınızda binlerce kelimenin kaynağını koruyan devasa bir mahzen.

Bunların içinde hiç bilmedikleri ülkeler hakkında yazanlarla, kendi ülkelerinin sırlarını kendilerine saklayanlar iç içedir. Hatta çocukluklarını gömenler, dünyadan kopanlar, sıyrılanlar, delirenler bir hayli fazladır.

Ülkelerinden kopmuş kişilerin yazılarında, çizdikleri haritalarda çok rastlarsınız böyle durumlara.

Hatta Dublin'i, bir anlamda İrlanda'nın kalbini, yıllardır adım adım, karış karış dolaşan James Joyce'da da rastlarız bu duruma. Joyce daha çok Trieste'den, Paris'ten seslenir. İrlanda'ya bağlılığı, gönüllü sürgün hayatı, dil oyunları, belki de yıllardır tam çözülememiş sayfalar... Bir gün Hemingway'le

aslan avı üzerine konuşurlarken, o sırada görme sorunları olan Joyce şöyle der: "Aslan avında karşılaşacağımız tek sorun aslanı göremeyecek olmam."

Joyce gibi Beckett'in de İrlanda'ya bakışı, gönüllü sürgün serüveni, geri dönmeyişi her zaman tartışmaya açıktır. Belki de onları daraltan, boğan, hemen yakalanamayacak, hiçbir zaman tam olarak anlatılamayacak ama sokak sokak çizdikleri ve hiçbir zaman unutamayacakları, vazgeçemedikleri bir şehirdir Dublin. Bir daha dönmeseler de kalplerinden hiç kopmamış, şiiriyle, ışığıyla, kasvetiyle hep yaşamıştır.

Ama İrlandalılara ne kadar karışmışlar, onları ne kadar benimsenmişler, bunu tam olarak kestirmek zor.

En doğrusu, bu bölümün biraz meçhul olduğunu kabul etmek...

Joyce ile Beckett'in yolları bir gün Paris'te kesişir ve sıkı dost olurlar. Savaş sırasında Beckett direnişçilere katılır ve "Gloria" adlı bir hücreye yazılır. Ama çember giderek daralır, tehlike çok yaklaşmaktadır. Daha sonra eşi olacak Suzanne ile güneye kaçmalarının daha doğru olacağını düşünürler. Roussillon'a giderler, toprakta çalışıp yeraltı faaliyetlerini sürdürürler. Bir ara dinamit saklama işi Beckett'e verilir. O da Poe'nun "Çalınan Mektup" hikâyesindeki gibi davranır. Yani her şeyi göz önünde bırakır. Bazen de ortadan kaybolur; sabotaj işlerine katılır. Savaştan sonra De Gaulle tarafından direniş madalyalarıyla ödüllendirilir. Ama bundan Suzanne'ın bile yıllar sonra haberi olur.

Eskiler, hapishanelere dayanabilen üç kitaptan söz ederler yıllardır: *Robinson Crusoe*, *Don Quijote* ve *Budala*. Bir de, nereye gideceği belli olmayan kişilerin hikâyelere ansızın girmesinden kaçınmamız gerektiğinden... Nedense bazılarını unutturuz, bazılarını ise tanıyamayız bile. Öyle kılıklarda, öyle şekillerde yaklaşırlar ki sormayı bile düşünmeyiz ama saflığımız, bozulmuş bir otomobil gördüğümüzde başlar. Koşarak gideriz ve o hikâyenin içinde kayboluruz.

Bazen de bir buluşma, bir kahve, bir melodi, bir tesadüf ya da bir bağlantı gideceğimizi düşündüğümüz hedeften bambaşka yerlere götürür bizi.

Belki çevremizde tek bir taşıt bile yoktur.

Sokaklardan geçerken ışıklar yanar söner, pencereler açılır kapanır.

Hayatın ancak bir anlamı olmadığında tam olarak yaşadığını not edersiniz. Hayal görmesiniz de her yerde köprüler vardır; geçersiniz, geçmezsiniz, okursunuz, bırakırsınız, so-rarsınız, sormazsınız; bilinmez. Bir el, kapattığınız bir defterin son sayfasına taşır bir şeyleri. Ve defteri usulca kapatmadan başka yollara sapabilmenin şifrelerini verebilir size.

Işığın gölgeyi sunması gibi bir kahraman yaratabilir.

Tarihten anlayan biri de olabilir bu, astrologlar ölüm tarihini tahmin etmesinler diye doğum tarihini saklayan bir filozof da... Biraz daha ileri gidip Kafka'dan bir cümleyi tekrarlayabilirsiniz: "Yazıya dökülen öpücükler yerlerine ulaşmazlar, yolda hayaletler tarafından yutulup giderler."

Nasıl isterseniz... Platon'un sanattan neden bu kadar ürkütüğünü, güzel yazabilmesine rağmen yazmaktan neden bu kadar korktuğunu anlatan bir kitap bulabilirsiniz. Çehrenizi parçalara bölebilir, gözlerinizin renklerini kelimelerle buluşturup kâğıtlara dökebilirsiniz.

Hatta her sayfanın ayrı bir müzik parçası olarak yaşandığı bir hayata aitse bu kelimeler, adım adım bir yere yaklaşıyorsunuz demektir.

Artık şunu iyi bilin ki her şey olabilir. Mucize, nitelikli alanlarda gösterir kendini, kuşların kanatlarındaki müthiş renkler örter bulutları. Yağmur başlar; damlalar yere düşmeden pencerelerin camlarına dokunur. İçeride koltuğuna kendini bırakmış olan Georges Delerue, yağmurun sesiyle kalkar yerinden, bir süre dışarıyı izler, oturur piyanosunun başına, "Catherine ve Jim"i çalar. Sonra Madam Jouve'un şarkısına başlar, bir kitap alır ve koltuğuna oturur, yine dışarıyı seyrederek, dalar gider.

Kitapta, çok sevdiği Sempé'nin çizdiği bisikletli çocuklara takılır gözü. O kadar sevimlidir ki resimler, onu kırlara, arka daşlarıyla oynadığı oyunlara, büyükbabasının korosuna yaklaştırır bir çarpıda.

Çocukluğunun büyümlü kasabası Roubaix'deki ağaçlar gelir gözünün önüne; o zamanlar sürekli çaldığı klarnetin sesi doludur odayı birden. Kasabanın gecelerine karışır her şey, nağmeler kuşların civıltısıyla aynı melodide buluşur sanki.

Bulutların arasından süzölen ayışığı, Colette'in hep iyi bir şeye bakıyormuş gibi görönen yüzünü aydınlatır.

Truffaut'nun yönettiğı ve onun da müziklerini yaptığı *Penceredeki Kadın* adlı filmde geçen "Madam Jouve'un Sırrı" adlı parçayı tekrar çalmak ister birden; piyanosunun başına geçer. Madam Jouve'un hayattan kopmak isteysi, sakatlığı ve sonra her şeye yeniden başlایışı üzerine yarattığı tema sanki tüm geçmişinin de özeti gibidir; ısrarla çalmıştır kapısını.

Melodinin yapısı o kadar da güçlüdür ki hüznü piyanonun içine hapsolür. Piyanosunun başında, yaşadığı zor dönemlere döner; kendi acıları bir melodi gibi süzölür odada. On beş yaşını hatırlar aniden. Naziler Fransa'yı işgal etmiştir.

Yaşadığı korkunç bisiklet kazası, kalçasını kırışı ve yıllarca süren ameliyatlar... Ama piyanodan uzak kalışı yıldırılmaz genç Georges'u. Konservatuvara girer. Sabahları babasına inşaatta yardım eder. Öğleden sonraları okula gider. Fakat bir gün konservatuvarın müdürü onu inşaatta babasıyla birlikte çalışırken görür ve okulda yanına çağırır. Ona bugün bile kimsenin tam olarak bilmediğı şeyler söyler. Çocuğa duyduğu nefreti bir sınav kisvesine sokar. Başaramayacağını, bir üst sınıfa geçmesinin çok zor olduğunu, bunu babasına özellikle söylemesini belirtir.

Küçük Georges öğleden sonraları okula zar zor yetişse de bu işin üstesinden gelebileceğini düşünür. Piyanosundan, arka daşlarından kopmayı hayal bile edemez.